

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; letoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; letoletno: Din. 100.—

Spet bratje medseboj!

Človeku ni dobro samemu biti. Menda je od te Stvarnikove besede v raju do danes tako, da teži vsak spor v družini, na vasi in v narodu vsakogar z dobro voljo kot utež na dnu srca, vleče k tlom in ovira pogled navzgor. Žalostno je v družinah, kjer morajo člani prositi za dobro besedo, kjer mož omahuje pod zbadljivostjo sporne žene ali mati molče ječi pod težkimi udarci očetove jeze. Kot san se razprši vse, kar je lepega in vzvišenega okoli družine, nič več ni toplih družinskih večerov, skrbnih medsebojnih bodril in mehke ljubezni. Kot temne megle v jesenski noči se srečavajo člani in si postajajo medsebojno breme in pohujšanje. Ali spor na vasi! Ni zastoj zaslovel oni župnik, ki je — vsaj v povesti — ob vsakem večjem sporu na vasi dal zvoniti plat zvona. Nič vedrih pozdravov in prisrčnih besedi med sosedi, le pogledi v stran in razhajanje z nizko mislijo. In vendar je tudi vas povezala usoda v eno družino, ki naj bi vsa nosila srečo in bol vseh. Duševni invalidi, pohabljeni so, ki nosijo v ozkem srcu sovraštvo in zavist in nočejo videti lepote, razlite v družino in soseščino po dobroti Onega, ki je človeka ustvaril ne za samotarca, le za družino in družbo.

Da pogledaš z vrha naših gora po dolinah ob vnožju, ob Zili in Dravi in ob obrežju jezera z Marijo na otoku, zadivi se ti srce in vstaja ti slika dobrega in pridnega naroda, ki tod koplje iz zemlje svoj živč in cveti v dopadenje Stvarniku in sebi. Da bi bilo tako! Proklet oni dan, ko je prvič stopil na to sveto zemljo, posejano s cerkvicami in križi, ličnimi seli in prijaznimi domovi, hudobnež in zasejal v črni noči spor med ljudstvo! Obrodilo je božje seme, a obrodilo tudi hudičevo, ob skromni žetvi pa je narod stradal in strada do današnjega dne. Do danes, ko spet raste cena prijateljstva in soseščine.

Grenka je misel na ure, ko je brat psoval brata, blatil njegove svetinje in ga izročal krvoločnim rabljem v roke. Bilo bi tedaj boljše, da bi bil kedo s črnim florom zagrnil te zeleneče doline in bele vasice in jih skril — onečaščene — pred dnevom in soncem. Tedaj je žel hudič svojo žetev ob grohotu svojih pomočnikov in ob joku onih na grobovih pokopane bratovske ljubezni. Bridki so spomini nazaj in le vera, močna vera v bodočnost jih premaga in preboli.

Morda je bilo prav tako, da smo si ostali bratje po imenu in krvi, a da moramo sami iskati jedro onega, ki mu pravimo prijateljstvo med brati. Saj to ni nikaka pogodba na papirju ali dogovor s pričami pred notarjem, marveč neprimerno več. Prijateljstvo med brati enega naroda je dragocena cvetka božje zemlje. Ta božja cvetka raste iz zvestobe do vzorov, ki so začetek in konec vsega življenja: do Boga in naroda. Tu je skrivnost rasti in padca poedincev in ljudstev, tu neusahljivi vir notranje sile, tajna tihe sreče, tu skrivnost življenja.

Z radostjo v srcu čutimo vezi, ki iznova začinjajo povezavati razdvojeni narod, da ga nekoč spet povežejo v eno družino bratov in sester. Pač mnogo jih je odtujenih tako, da zanje ni več pota nazaj domov. Povsod tam, kjer je raznarodovalno delo našemu ljudstvu hotelo usiliti dobrine „višje“ kulture in doseglju uspeh, da je nekoč značajno in kulturno ljudstvo danes ponižano v rod mešetarjev in prekupčevalcev, proničnih nezadovoljnežev in dušnih proletarcev. V tem delu našega naroda mora izkrvaveti rana do slednje kaplje, brazgotina na narodnem obrazu pa bo škrlatno-rdeče še po stoletjih govorila o Kajnovi krivici. A več je bratov in sester, ki so ožje z nami v sožitju in jih je nam le plehka, plitva miselnost odtujila. Padajo danes velike ovire med nami in njimi in vedno očitnejše so vezi, ki nas medsebojno povezujejo. Dostikrat smo bili sami prekratkovidni in ni-

smo zrl, da tudi v njihovih dušah še tli ogenj zvestobe do Boga in naroda in da je treba le rahlega vetriča, da razvname žareče oglje v plamen. Pride dan — dal Bog, da ga doživi še ta težko preizkušeni rod — ko bo vsemu narodu, kot bi bil nekdo razgrnil pred njim zastor in z začudenjem se bo vpraševal, kako je bila mogoča vsa tedanja odtujenost in mrzlina med brati in sestrami ene hiše in ene družine. Danes res se še čisto zdi, kot bi bile med nami visoko stene — višje od Karavank — in bi nas dvojile. In vendar! Kdor je zrl v globino človeške duše in zaslutil sile, ki so v neprestanem snovanju in presnavljanju, in kdor je prisluhnil še govoricu mladih in najmlajših izza šolskih klopij ali gledal krivico današnjih dni, ve, da prihaja nova doba z novim delom in novim pogledom.

Brezskrbno lahko zremo v bodočnost. Saj se je vse življenje prej in slej vrtelo okoli ene same osi, se razžarelo liki zvezdnemu utrinku v njeni bližini in usihajoče se vračalo k njej iz daljine. V okrilju vesoljne Cerkve je kos naše bodočnosti, z njo bomo rastle in se dvigali, drugi njen kos pa je v rokah naše sveže, sočne mladine, ki bo znala ohraniti zvestobo do Boga in naroda. Ob teh obeh šele bo srečna naša lepa domovina.

Božja pravica naroda.

„Kdor zatira jezik svojega bližnjega, ga žali v bistvo njegove duše, otroka vrhutega pohujšuje zoper lastnega očeta in lastno mater. Kdo ni še opazil, da otroci, kateri lepo spoštujejo svoje starše, po navadi tudi najlepše čutijo svoje pravo razmerje do Boga; saj je tako lahko otroka vzdigniti od lepe ljubezni do očeta na zemlji k božji ljubezni nebeškega Očeta. Jezik ni le sredstvo za izražanje misli in sprejemanje naukov od drugih; ni kakor orodje, ki ga moremo vreči iz rok pa vzeti boljšega, ampak je s svojimi prvimi glasovi in prvimi doživetji spojen z našo notranjostjo, da predstavlja bistven del našega duhovnega imetja. Po njem smo od pradedov prejeli nenadomestljivih zaklad duhovnih vrednot. Kdor nasilno posega vanje, ruši harmonijo človeškega ustroja, razdvaja osebnost, mori duševnost samo: podira lepoto, ki jo je hotel Stvarnik. Ozrite se naokrog po vzgledih in spoznajte, zakaj so odpadniki, ki se začnejo sramovati svojega jezika, navadno moralno manj vredni! Zakaj se splošno cerkvi bolj odtujijo kot drugi — porušili so lepoto svojega življenja. Vzgojitelju je jasno: maternega jezika v mladosti ne more nadomestiti noben drug jezik.“

Ljubljanski „Slovenec“.

Usodne številke.

Vodja dunajskega zveznega urada za statistiko ljudstev dr. Winkler priobčuje v mesečniku „Oesterreichisches Verwaltungsrecht“ zanimive številke o prirastku in nazadovanju narodov. V razpravi ugotavlja po številkah, da imajo germanske države, izvzemši Francijo, najnižji prirastek, in sicer Avstrija 1.1 na tisoč prebivalcev, Anglija 2.1, Švedska 2.5, Nemčija 3.5, Norveška 5.6, Danska 6.9. To se pravi v primeru Avstrije, da se pri tisočih smrtih letno rodi 1001 otrok. Romanski državi Italija in Španija imata na tisoč prebivalcev 10.07 oziroma 11.4 več rojstev kot smrti. Sledi Poljska z 12.3, Jugoslavija s 13.8, Rumunija s 13.8, Ukrajina s 17, Rusija s 25, Japonska s 13.8, Amerika s 6.9, Avstralija 8.2. — Dr. Winkler dodaja številkam pripombo, da Nemci v tujini radi prevzemajo jezik in običaje drugih narodov. Številčna moč narodov je podlaga njihovi gospodarski in kulturni veljavi. Dokaz temu je Francija, ki je bila pod Napoleonom najštevilnejša država in je njeno

prebivalstvo tvorilo polovico vsega prebivalstva v Evropi brez Rusije. Danes šteje Francija le še enako število rojstev kot smrti. Njej pa se vedno bolj približujejo države zahodne in srednje Evrope.

Okoli rimskega sporazuma med Francijo in Italijo. Nemčija in Poljska sta glavni trenutni zapreki izvedbe prvega dela rimske pogodbe, ki predvideva sodelovanje štirih evropskih velesil. Dočim je Francija izprva nameravala neposredna pogajanja z Nemčijo v svrhe pritegnitve Nemčije v svet štirih, je nato na pritisk svojih držav-zaveznic pristala na to, da zahteva od Nemčije pred ureditvijo svojih odnošajev do nje, naj Nemčija vstopi v vzhodni pakt z Rusijo. Francoski zunanji minister Laval je celo izjavil po sestanku z državnikom Male antante, da pristopi Francija k vzhodnemu paktu z Rusijo, če treba tudi brez Nemčije in Poljske. S tem sta Nemčija in Poljska postavljeni na izbiro, ali se udružita v zbor ostalih evropskih držav ali pa nadaljujeta svojo, od drugih se razlikujočo smer. Hitler je v razčiščenje tega velikega političnega vprašanja poslal v Varšavo svojega ministra Göringa na „velik lov“, odkoder bo prinesel vesti o nadaljnem zadržanju Poljske napram Franciji. Po vsej verjetnosti se bosta Poljska in Nemčija odločili, da ostaneta še naprej izven zbora evropskih držav in izven rimskega sporazuma ter da sledita svoji skupni smeri in se pri tem ne ozirata na želje svojih sosedov. Francija in Italija sta povabili k podpisu rimskega sporazuma tudi države Male antante. Kot je znano, so te države stavile za podpis rimskega sporazuma štiri zahteve: 1. vpostavitve Habsburžanov ne sme biti nikako notranje vprašanje kate-rekole države, 2. položaj narodnih manjšin ni notranja zadeva kakšne države, 3. ukine se vsaka propaganda za spremembe državnih meja, 4. države podpisnice si morajo biti medsebojno enakopravne. — Kot izgleda, postaja torej rimski sporazum med Francijo in Italijo začetek velikih mednarodnih pogajanj, ki pa jih bo vodila poleg obeh latinskih sester in Anglije tudi — sovjetska Rusija, ki stopa v zadnjem mesecu vedno očitneje v ospredje.

Kancler o zunanji politiki Avstrije. Kancler je dopisniku nekega poljskega lista izjavil o avstrijski politiki v bodoče sledeče: „Vlada od danes ni zapustila politične smeri, ki jo je nakazal pokojni dr. Dollfuß. Hočemo svobodno in neodvisno državo in delamo zato na združitvi vseh sil, da ojačimo gospodarski podvig. Avstrija je nedvomno znana kot nemška dežela. Male narodne manjšine na njenem ozemlju so popolnoma enakopravne in bodo v bodoče zaščitene po vzornem manjšinskem pravu. Ne bi bili dobri patrioti, če ne bi obžalovali razsula monarhije, kot realni politiki pa računamo z dejstvi, ki so podana, ter odklanjamo vsakojake poizkuse, ki bi motili mirno sožitje s sosedi. Sodelovanje držav v Podonavju ni samo možno, marveč vsem državam nujno. Avstrijska politika je politika poštene volje za mir. Upamo, da je z rimsko pogodbo dana podlaga za sodelovanje Avstrije z vsemi sosednimi državami.“

Nova vlada v Bolgariji. Dosedanja vlada Georgijeva je padla, novo vlado je sestavil general Zlatev, ki ga podpirata kralj Boris in bolgarski narod. Povod padcu je bila kritika finančnega odbora Zveze narodov nad bolgarsko finančno politiko, vzroki pa so mnogo globlji. Že dolgo časa je bilo opazati, da se vlada Georgijeva sprijateljuje s sovjeti in komunisti. Pod njenim okriljem se je vršila med narodom ojačena komunistična propaganda.

Socialna preosnova v Ameriki. Roosevelt je uvidel, da mora na kak način odpomoči strašni nezaposlenosti ameriškega delavstva, ki znaša še danes ogromno število 10 milijonov. Osrednja vlada in tudi poedine države so sicer začele z obsež-

nimi javnimi deli, ki so dala zaslužka nekaj milijonom brezposelnih. Tudi industrija in trgovina sta zaposlili dobršen del delavstva. Vendar so še ogromne množice brez kruha. Minule dni je Roosevelt zato predložil kongresu obsežno socialno reformo. Slednja predvideva uvedbo brezposelnih podpor od leta 1936 dalje, uvedbo starostne rente in podpore vdovam za njih otroke. Osnutek je okvirni zakon za vso državo, podrobna izvedba je prepuščena posameznim državam. Za Rooseveltom stoji ogromna množina ameriškega ljudstva, odklanjajo ga pa liberalci in radikalni socialisti.

„Beseda je gospodarica sveta.“ O priliki spremema francoskega zunanega ministra Lavala v Vatikanu je sv. oče med drugim nagovoril francoske časnikarje takole: Vi, časnikarji, ste največja sila na svetu. Javno mnenje ustvarja časopisje in vi ste gospodarji javnega mnenja, ker ste gospodarji tiskane besede. Boljšega ne morem storiti, kakor da vas spomnim besed: Beseda je gospodarica sveta. Nikdar ne smete biti izdajalci resnice, nikdar izgovoriti besede, ki bi pomagala zmoti ali hudemu.

Pismo v februarju.

Kriza, ki tlači vesoljni svet, se čuti tudi v tem, da so svatbe skoroda popolnoma ponehale. V prejšnjih boljših časih so se obhajale v predpustu sijajne svatbe. Vsi so bili dobre volje, gostilničar in godci so dobro zaslužili. Marsikateri napol dorastli fant je gojil skrivno željo, da bi postal godec, ko doraste. Kupil si je harmoniko in se ob nedeljah popoldne učil igrati. Seveda se večini zavoljo pomanjkanja posluha in potrebnega navodila pri pouku ta želja ni spolnila.

Svatbe so popolnoma ponehale, oziroma se obhajajo tiho v ožjem družinskem krogu. Vendar porok bi bilo dovolj, če bi se uredili divji zakoni, ki so zelo razširjeni in so postali nekaj vsakdanjega, da se nihče več ne spotika nad tem. Saj je priležnica dobila časten stanovski priimek „tovarišice“ (Lebensgefährtin), ki velja v javnosti, in se takorekoč povzpela do stanu zakonske žene. Da se je toliko divjih zakonov razpaslo, je več vzrokov.

Lakomen in sebičen gospodar si ne vzame hlapca, bi bilo škoda za denar, vzame si k hiši fanta, ki se mu zdi pripraven in katerega njegova hči rada vidi in pusti, da živi v njegovi hiši skupaj v divjem zakonu in mu še v glavo ne pade, da bi jih pustil poročiti. Na tozadevne opomine je odgovoril tak oče župniku: „Če se vzameta, si bo on domišljeval, da ima pravico pri hiši in ne bo ubogal. Tako pa, če me noče ubogati in ne parira, ga zapodim od hiše!“ Afrikanški misijonarji poročajo, da zamorski stariši ob času lakote in slabe letine prodajajo lastne otroke v sužnjost. Taki očetje pa so še slabši, ker prodajajo duše lastnih otrok. Podobni so judovskemu kralju Menasseju, ki je daroval maliku Molohu lastne otroke.

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Na Poljani.

(14. nadaljevanje.)

Šel je na Gornjo Poljano, v gostilnico med može, zbrane tam na večer, glasne že, ker se je razlivala pijača že v žile in je stopala v glavo. Prisedel je, pil je malo, molčal je, poslušal nekaj časa. Od strani je napeljal pogovor polagoma na župnika.

„Izumirajo takšni gospodje kakoršen je bil ta. Tako učen, mislim, ki se razumejo na vse črne skrivnosti in ki imajo oblast zoper vsakojake duhove pod nebom in na zemlji.“

Govoril je skrivnostno, da so umolknili glasni pivci, so nagnili glave in so prisluhnili radovedno, mnogi napeto in z živim zanimanjem.

„Rajni je bil izmed onih, pravijo“ — je omenil nekdo, v nadi, da izve več, ko je umolknil Florijan.

„Bil, seveda...“

Skrivnosten je bil odgovor Florijanov, zvedav in motreč pogled, ki je premeril z njim sobo in poslušalce, hoteč se prepričati, ali ne prisluškuje nepozvanec, dvomljivec in nevernež, ki bi se zadel morda s sirovo besedo ob skrivnost. Ker skrivnost je nameraval povedati.

„Matija, rajni hlapec gospodov, je videl in vedel marsikaj. Žal, da je bil tako molčeč in zapet, kakor zapečaten s sedmerimi pečati knjige jag-njetove. Meni je pač zaupal včasih kaj, a kot

Tu in tam živi skopa kajžlarca, neporočena z „lotrom“ skupaj. Iz istega vzroka, da bi si on ne prillaševal kakih pravic do hiše, se noče poročiti. Priležnica ga izrablja kot tovarno živino, da dela, ga slabo hrani — tako dolgo, da otroci dorastejo, potem mu da brco, ga zapodi od hiše, češ, idi, kamor hočeš, saj nisi moj mož, jaz že lahko z otroci obdelam pri kajži. Kdo bi se pri tem ne spomnil na trote, katere čebele poženejo iz panja, ko jih nič več ne rabijo?

Kmetiška bolniška blagajna, ki tako strogo gleda, da so vsi posli priglasi, ima tu lepo priložnost, da pomnoži svoje dohodke. Vse take ljudi, ki živijo brezpravno, takorekoč visijo v zraku pri hišah neporočeni pod raznimi kurioznimi imeni (n. pr. Vorhauser, Wirtschaftler), bi morala imeti v seznamu kot hlapce in od njih zahtevati in iztirjati mesečne doneske. In lahko trdimo, da bi ta novi vir dohodkov znatno zboljšal njene finance. Če tak „loter“ zbolj in ga zapeljejo v bolnišnico, se gospodar brani plačati, češ saj ni hlapec, in obremenjene so občine.

Zgodi se tudi, kot smo že svojčas omenili, da postaran kmet neoženjen desetletja freta z „wirtschecraftarcom“, ko se ene naveliča, si privzame drugo, vsaka gleda le na svoj žep, gospodarstvo je naposled v neredu, gre rakovo pot in kmet mora plačevati alimente za kopico nezakonskih otrok. Teh mesečnih plačil — katera bi lahko izostala — kmet ne more plačati, zaleze v dolgove in nekoč cvetoče gospodarstvo pride na nič. Posledica je jeza in tožbe z ženskami, ne pomaga nič, plačevati mora naprej in še nositi sodne stroške. Ta in oni si je mislil, plačevati bo treba samo do 14. leta, potem bo rešen, a kako se začudi, ko izve od sodnije, da mora plačevati še dalje, celo mogoče do 20. leta otrokove starosti, dokler je brez zaslužka; plačevati mora tudi zdravniške in bolnišnične stroške, če je treba. Resnično hudo kaznovana lahkomišljenost!

Človek bi skoraj verjel, da je res, kar pravi pregovor, da imajo ženske dolge lase in kratko pamet. Stariši so doma s težavo vzgojili kopico otrok, čakali so, da bi sami služili kruh in jim na stara leta kaj pomagali. Hčere so se podale služiti v Celovec, Beljak, Št. Vid in ondi zašle na slaba pota. Skoro vsako leto ena ali druga prinese nezakonskega otroka domov k starišem, da ga redijo doma, ker z otrokom v mestu ne dobi službe. In stariši, katerim v tem času samim trda prede, morajo rediti še kopo vnukov v vednem strahu, da se njihovo število vsako leto še pomnoži.

Se dobe na deželi pohotneži, za katerimi lahkomišeljna dekleta drvijo kakor nora in le malokateri se morejo ustavljati njihovim zankam. Svoje žrtve seštejejo lahko na prste, imajo raztresene nezakonske otroke po raznih krajih, a jim niti v glavo ne pade, da bi zanje skrbeli. Vendar ženske so slepe in nore do teh ostudnežev, kateri jih izrabljajo, samo da nasitijo pohotnost in nagonske strasti in jih, ko se jih naveličajo, brutalno pahnejo proč in iščejo novih žrtev. In to so ljudje, ki

skrivnost, pod obljubo molčečnosti. A zdaj, po smrti gospodovi, mislim...“

„Seve lahko poveš. Povej, Florijan!“

Boдрili so od vseh strani, bliže se so nagibali k njemu, še pijače so pozabljali.

„... Tako sta se peljala nekoč iz mesta. Jeseni je bilo, ob vernih dušah, v soboto zvečer. Deževalo je vse popoldne; cesta je bila blatna, da je škropilo po kočiji. Župnik je sedel v vozu in je zrl vznemirjen in zamišljen naprej na cesto in je šepetal neprestano molitve. Le včasih je opomnil kakor v skrbeh, a z nenavadno odločnostjo: „Vozi počasi, Matija! Sredi ceste, Matija!“ Tako sta se peljala prav počasi. A bilo je že pozno v noč, tema gosta, gostejša in gostejša.

„Če lezeva tako po polzevo, ne prideva domov do polnoči. Čemu bi ne pognal konj, ko so vendar spočiti, in jih komaj zadržujem in krotim.“

„Počasi, pravim.“

A Matija je še ugovarjal.

„Položi roko sem na ta križec!“ — je zapovedal gospod nevoljno in je potegnil meden križec izpod suknje.

„In zdaj poglej naprej na cesto!“

Matija je res pogledal, in glej, vsa cesta, kakor daleč je videlo strmeče oko, je bila polna vernih duš, malim lučicam sličnih.

„Za pokoro romajo k cerkvi. Pazi, da jim ne storiva žalega.“

Začudili so se gostje, spogledali so se molče in plašno.

„Bile so duše onih, ki za življenja niso marali hoditi v dežju in v blatu v cerkev.“

Nekdo med poslušalci je vzdihnil poltiho.

nimajo ničesar privlačnega in prikupnega na sebi, ki samo z demonsko silo, kakor pajek muho, naredijo lahkomišljene ženske nerazsodne, „jim beli grad obetajo, pa še črne bajte nimajo“. Kakor nora letajo za pohotneži, so slepa za usodo prej zavrnjenih žrtev, dokler jih ne zadene ista usoda. A žalostni vzgledi jih ne izučijo. Če držiš v eni roki kos mesa, da izvabiš psa k sebi, v drugi roki za hrbtom pa šibo, da ga udariš, ko hoče pograbit meso, bo šel pes samo enkrat na led, lahkomišeljni ženski svet pa ne izpregleda na tolikih žalostnih slučajih uničenega življenja. Kje je ženska čast? Ženska čast se upošteva pri preprostih narodih, poganskih Japoncih, starih Rimljanih ali n. pr. sedaj pri tako omalovaževanih balkanskih narodih. In mi govorimo o kulturi!

Stari pametni ljudje pravijo, da lov ni za kmeta, da je samo za mestno gospodo, ki potrebuje svežega zraka in gibanja ter razpolaga s potrebnim denarjem. In lov je v resnici draga zabava. Če se kmet uda lovski strasti, bo začel zanemarjati gospodarstvo in verske dolžnosti. Vsak si mora priznati, da večina kmetov-lovcev gospodarsko slabo stoji. Na lovu se zapravi dosti časa in denarja, posebno v gostilni. Župnik je svoj čas v jesenskem času večkrat na prižnici omenil, da nimajo močje časa za nedeljsko službo božjo, a nič se ne naveličajo, če ob nedeljah cel dan v dežju letajo po gozdu in slednjič ustrelijo par zajcev. Prijelo se jih to sicer ni dosti, a neprijetno jim je bilo vseeno; in kaj so iztuhtali: „Bomo pa dali fajmoštru enega zajca, da ne bo vedno zabavljaj čez jagre!“ — Kakor je bilo rečeno, tako je bilo tudi storjeno. Tudi uspeh pridige. K. f.

DOMAČE NOVICE

Kancler v Celovcu. V nedeljo dne 3. februarja prispe v Celovec kancler dr. Schuschnigg. Ob pol 10. uri dop. je v dvorani hotela Sandwirt veliko in splošno dostopno zborovanje, na katerem govori kancler. V „Musiksale“ se nato vrši zapisnega javnega uradništva, nakar je ob pol 12. opoldne defilacija vojaštva pred kanclerjem in ob pol 3. uri zborovanje Sturmscharen v mestnem gledališču. O polnoči se kancler spet vrne na Dunaj. Opozarjamo na dopoldansko zborovanje pri Sandwirtu vse, ki imajo priliko prispeti v Celovec.

Prošnja. Č. Alojzij Mlinar, župnik na Dravi, je nevarno zbolel in se priporoča sobratom za „memento in sacris“.

Pretresljiv dogodek. Nekemu našemu posestniku piše njegov sorodnik iz kobaridskega okraja v Italiji o tamošnjih razmerah sledeče: Prišli smo v čase Nerona, rimskega cesarja, vsaj ravno tako preganjajo danes tod Slovence kot svoječasno kristjane. V nedeljo 16. m. m. se je pri nas začel sv. misijon. S strahom smo pričakovali, kaj bo, ker je bila slovenska pridiga prepovedana. Prvi

„Spet drugikrat sta se peljala od sosedne župnije, od sv. Martina, kjer so praznovali farnega patrona dan. Pozno v noči je bilo, ko sta se peljala skozi Dobravo. Prideta na križpot ob starem znamenju sredi gozda, kar se ustavijo konji hipoma kakor vkovani v zemljo. Zaman je ves trud Matijin, ne stopijo naprej. Prhajo, bijejo s kopiti, vzpenjajo se, silijo v stran, a naprej ne gredo. Župnik sedi v vozu, strmi osupel na križpot in dela z roko križ za križem. Pogleda pozorneje tudi Matija. In glej, štirje črno oblečeni možje stoje na križpotu, na cesti pred njimi leži mrtvaška krsta. Stojte mirno, ne ganejo se, da bi jo vzdignili. Župnik dela križ za križem, mrmra molitve, a pogrebci stoje nepremično. Hipoma ga mine potrežljivost in zakliče glasno: „Ali hočete stati do sodnega dne tukaj? V imenu božjem...“ Ni še izgovoril, in glej, krsta in pogrebci se pogreznejo neslišno in brez sledu v zemljo. Konji pa zdirjajo kakor zbesneli naprej po cesti...“

Dogodbo za dogodbo je pripovedoval Florijan, vse čudežne, nekatere strašne, neverjetne skoro. Vse je izvedel baje do pičice take od Matije. A Matija je trohnel že leto dni na pokopališču; nihče ga ni mogel povprašati, koliko je resnice v dogodkih, koliko jim je pridjala domišljija pismoukova.

A verjeli so ljudje, zakaj Florijan je začel pogostokrat v župnišče. Lahko je torej zvedel skrivnosti. Verjeli so in so pripovedovali drugim. Širile so se govorce križem in so rasle v čudovitosti naglo, med potjo. Vsak naslednji je pripovedoval dogodek z novimi okraski, s še čudovitejšimi primesmi.

(Dalje sledi.)

in drugi dan sta mirno potekla, tretji dan pa smo bili zbrani ravno v hiši božji, ko pride cela četa orožnikov, ki zastraži cerkev od zunaj, nekaj orožnikov pa pride še v cerkev. Misijonar je ravno slovensko pridigal, ko so ga med pridigo orožniki prekinili in ga pozvali, naj neha. Potem so zgrabili njega in še tri druge duhovnike, jih posadili v automobile in jih odpeljali neznanokam. Mi ostali v cerkvi pa smo se z žalostjo razšli na vse strani. Prepovedali so tudi vsako shajanje. Smo v velikem strahu, ker so nam pobrali duhovnike, o znanjevalce sv. vere. — In ta Italija se imenuje katoliška država, ko postopa s slovenskim ljudstvom hujske kot nekoč Neron s kristjani. Tako krivica ne more ostati neporavnana. Čudimo se, da istočasno prihajajo iz Južnega Tirola poročila, da je vlada tamošnje orožništvo z ukazom napotila k učenju nemščine ter odredila, da morajo odslej z južnotirolskimi Nemci občevati samo še v njihovem maternem jeziku.

Brnca. (Shod Kmečke zveze.) V nedeljo 13. januarja se je vršilo pri Prangarju v Zmotičah gospodarsko zborovanje, na katerem so govorili svet. Gril, Hernler in Wiltschnig. Udeležba je bila vsled večjega števila še drugih prireditelj bolj skromna, navzoči zborovalci pa so se tembolj zanimali za izvajanja govornikov. Posebno nas je razveselil g. svetnik Gril, ki je v domačem jeziku govoril stvarno in poučljivo. Čudili smo se pa, da je cenjenega našega rojaka predsednik pozdravil v nemškem jeziku. Pri razgovoru se je oglašil k besedi g. Galob z Brnce, kratko orisal naš gospodarski položaj in nato prebral resolucijo, naslovljeno na dež. glavarja, v kateri kmetje bekštanske občine zahtevajo takojšnjo uvedbo prometnega zakona za mleko (Milchverkehrsgesetz), da se s tem omeji nevarnost še nadaljnega znižanja mlečne cene. Zborovalci so nadalje izrazili željo, naj bi se izravnala cena živine med kmetom in mesarjem, oziroma med kmetom in konzumentom mesa. Zahtevali so še združitve obeh listov „Landw. Mitteilungen“ in „Bauernbündlerja“ ter brezpogojno slovensko prilogo, sicer bodo nemški list vračevali.

Bela—Železna Kapla. Dne 20. t. m. je imela kmetijska podružnica pri Kolerju svoje letno zborovanje. Udeležba je bila srednja, četudi je šlo za same kmečke zadeve in je bila cela okolica po lepkih obveščena. Nekam nazadnjaški smo in ne ljubimo nam na poučna zborovanja, četudi smo v sto potrebah in bi pri svojem gospodarjenju rabili sto nasvetov. Je čudno to, da je baš med kmeti, ki vodijo dejansko najbolj komplicirano gospodarstvo, najmanj razumevanja za pouk, dočim se mnogi pristaši drugih stanov neprestano izobražujejo. Je resnica, da je treba vsako napisano in povedano besedo vzeti previdno na znanje in jo pri sebi dobro premisliti, kajti boren bi bil svet, da bi bilo vse napisano in povedano resnično. Resnica pa je tudi, da rjavi, kdor počiva, in da zaostaja ter postaja podlaga tujcu, kdor pozabi pomena izobrazbe. Kmet iz Bele.

Borovlje. Pretekli teden je bil odpoklican iz Borovljav ravnatelj tukajšnje strokovne puškarske šole g. vladni svetnik Kessner. Premeščen je na državno šolo v Waidhofen. Ta premeščenje je za puškarsko obrt brez dvoma hud udarec. Pred vojno je ta šola slovela daleč preko državnih mej, bilo je včasih v njej do 50 učencev. Kriza seveda tudi tej stroki ni prizanesla. Šola je morala prevzeti občina, deloma tudi dežela in sedaj je na njej samo še eden učitelj. Pretečeno leto je bilo izdelanih v Borovljah komaj še 1700 novih pušk, dočim je znašalo število pred par leti še čez 5000 letno.

Radiše. (Razno.) Pozno nas je obiskala zima in pokrila našo poljano s tenkim, snežnobelim plaščem. V tihih večerih se sedaj zbirajo družine in se kratkočasijo ob lepi slovenski knjigi. S to nas je letos posebno razveselila Mohorjeva družba in tako ustregla sleherni slovenski družini po naših vaseh. Svetla točka so lepe Mohorjeve v teh sicer tako težkih časih. Hvaležni ostanemo Družbi za njen dar tako, da ostanemo njeni udje še naprej in ji bomo pridobivali še novih prijateljev. Te in družbenike opozarjamo, da župni urad že sedaj sprejema udnino za prihodnje leto. — Vsled prepričlega snega do danes ni bilo k nam smučarjev. Menda jim nebo kmalu postreže. — Močno so pri nas agitirali bivši landbundovci s tem, da dobijo subvencije kmetijske zbornice samo naročniki zborničnega glasila „Landw. Mitteilungen“, pa jih je postavil na laž. „Bauernbündler“, ki pravi, da se smejo ugodnosti kmetijske zbornice poslužiti vsi člani Bauernbunda. To se torej pravi: kdor ima naročena oba nemška lista, mora tudi oba plačevati. Mi pa si k „Bauern-

bündlerju“ želimo slovensko prilogo in ga ohranimo le, če naši želji ugoditi.

Žitara vas. (Nesreča.) Pretekli teden se je peljal drvar Čarf Ožbolt iz Malčap proti Miklavcu s kolesom. Na klancu pri vasi Breg mu kolo vsled gladkega pota spodsne, mož pade in si zlomi nogo nad gležnjem. Ponesrečenca so za prvo silo obvezali in odpeljali domov, kamor je tudi dospel zdravnik in odredil potrebno. Posestniku pd. Drobežu v Žitari vasi je padel konj na cesti v Železno Kaplo, se prekotatil v Belo in zlomil hrbtnico. Morali so ga ustreliti in izročiti konjederu.

Bistrica v Rožu. Na Mačah se je težko poškoval 20letni Valentin Potočnik, ki je bil izučeni slikar. Drva je vozil domov samotež s sanmi. V neki strmini je izgubil oblast nad njimi in zdrvel je s sanmi vred in treščil v ob poti zravnana drva. Zlomil si je tilnik in hrbtnico in tudi na glavi težko poškoval. Prepeljali so nesrečnega fanta v bolnico, a tudi tam zanj ni bilo pomoči. Črez tri dni se je vrnil domov in 22. t. m. umrl. Pokojni mladenič je nastopal tudi pri slovenskih prireditvah zlasti v Podljubelju. Družina, katere se je oklepal s toplo ljubeznijo, je težko prizadeta. Naj mu sveti večna luč!

Drobitz. Dež. glavar feldmaršallajtnant Ludwig Hülgerth je praznoval 26. t. m. svojo šestdesetletnico. Rodom je Dunajčan. — 10 koroških občin je imenovalo kanclerja dr. Schuschnigga za častnega občana. — Dunaj rabí dnevno 760.000 litrov mleka. S Koroške ga dobi na dan 1000 litrov. Dežele, ki so bližje Dunaju, vnovečijo samo na mleku več kot Koroška z mlekom, živino in prašiči. — V deželno bolnico v Celovcu je bilo lani sprejetih 5251 moških in 4954 ženskih bolnikov. Umrlo jih je lani 389. Vdeželní porodnišnici je bilo rojenih 535 dečkov in 478 deklic, 17 parov je dvojčkov. V deželni norišnici je bilo lani 381 moških in 389 žensk. — Leseni most čez Suho pri Podgorjah je vsled poprave do 12. febr. dnevno po tričetrt ure zaprt. — 400 letnico obstoja je praznoval 27. t. m. red uršulink v Celovcu. — Pogorela je Plaznikova žaga na Obirskem. Po nesreči je zgorel 36 letni Jurij Pavlič, oče 6 nedoletnih otrok. — V Encelni vesi pri Greb. Kloštru je pogorela Klokarijeva hišica z gospodarskim poslopjem vred. — Umrla je 47. letna Marija Juch v Kočuhi. Pred pol letom ji je umrl mož. Ostalo je dvoje mladoletnih otrok-sirot. — V Milwaukee Wis. je umrl 56letni Matija Zwitter, rodod iz Zilske Bistrice. — V celovski hiralnici je umrl 93 letni Mihael Piskernik, ki se je boril leta 1866 pod nadvojvodo Albrehtom pri Kustoci.

NAŠA PROSVETA

Jubilej „Zile“.

Tridesetletnica društva „Zile“ nam pomenja jubilej našega dela, jubilej vzgojnega gibanja zilske mladine. Obenem nam je dragocen jubilej naše skupnosti, pomemben dovolj, da se ob njem ustavimo in pregledamo svojo pot.

Gledam nazaj in sem vesel pri tem in vem dobro, da je vesel še marsikateri bratov in sester, ki so danes med nami. Kdo ne bi bil vesel mladega petja in zdravja, ki je vzkipelo iz naših duš ob sestankih in igrah? Kdo bi ne bil vesel ob jubileju društva, ki je zaslutilo globoko v sebi odgovornost do najplemenitejšega ter najlepšega dela med narodom, do vzgoje čvrste naše mladine? Listam v kroniki in pregledujem zgodovino naše „Zile“: pred tridesetimi leti se je zbrala tedanja naša mladina na Bistrici pri Nežmanu, da ustanovi svoje društvo. Danes ima istotam svojo dvorano društvo „Deutscher Fortbildungsverein Feistritz a. d. Gail“. Pred tridesetimi leti so stali ob zibki fantje iz jekla, polni mladosti, polni duha. Veliko jih je bilo. In danes? Ni jih več med nami, katerih imena so z zlatom zapisana v kroniki mlade rasti. Ni jih več med nami, vsi že počivajo tam, kamor gre slednja pot nas Zilanov za homcem, pri sv. Martinu na skali, tam kjer teče bistra Zila. Berem v kroniki imena še drugih, ki v svet, v tujino so šli iskat si sreče in kruha. Pozdrave vsem, v Trstu, v Celovcu, v Rožu in Jugoslaviji pošilja „Zila“ ob svoji tridesetletnici. Pozdrave, ker jih vsak ostal je zvest, kakor je zapel ob ustanovitvi v himni „Zile“: Tega kraja jaz pozabim ne, kjer meni zibka tekla je.

Tako pred tridesetimi leti. Prišla je dolga vojna in naše društvo je zaspalo. Ja, neka nepoklicana roka ga je celo odjavila. Morda pa nam je s tem napravila le uslugo, ker smo se ravno raditega spet zavedli svoje naloge in spet je zaživela naša

skupnost od Drašč pa do Bistrice in še dalje. Sestanki so nam dajali nove pobude, igre nam nudile mnogo razvedrila in veselja in končno nas je iznenadilo veselo sviranje tamburaškega zбора.

Pa danes? Skromno smo praznovali svoj jubilej v okvirju naše božičnice. Skromno res, a pogumno in napredujoče smo se pokazali z najnovjšo dramo „Henrik, gobavi vitez“, prvi na Koroškem smo jo igrali drugemu jubilarantu na čast: našemu Mešku — šestdesetletniku. Skromnost je sicer lepa čednost, ali tu je menda le vzrok naše zaspanosti. Tudi najtežje gospodarske razmere nam ne smejo vzeti veselja do prosvetnega delovanja med rodod ob Zili. Zato:

„Stopaj mladina krepko naprej
po poti svojih vrlih prednikov,
da boš močna kakor bili so ti,
prevzeta od duha skupnosti,
da bo domači duh vladal povsod
po zilskih domovih, zilskih vaseh
in bodo še tvoji otroci slavili
nekoč jubileje društev na Zili!“ Fz.

Glinje — Kotmara ves. Sneženi zameti minule nedelje so nas napotili k odpovedi nedeljske prireditve „Dveh nevest“ pri Cingelcu na Trati. Veselejšo podajamo v nedeljo, dne 3. februarja ob 3. uri pop. istotam. Odbor „Gorjancev“.

Loče nad Baškim jezerom. Društveni občni zbor, določen za nedeljo 27. t. m. smo vsled nedeljskega neurja preložili na 10. februarja ob 3. uri pop. Odbor.

Št. Jakob v Rožu. („Vrnitev.“) Naše društvo nam je nudilo z uprizoritvijo igre „Vrnitev“ izreden užitek, za katerega smo vsi iskreno hvaležni. Lepa igra nam je gotovo zato tako ugajala, ker je vzeta iz sodobnega življenja in nam je njena vsebina zato bližja in umljivejša. Podaja vsebinsko globoko življensko sliko, kakoršnih bi si želeli še več na našem odru. Naši igralci so igri, ki stavi vlogam velike zahteve, bili povsem kos. Tako je bilo globoko doživetje Anice v besedi in dejanju res naravno in prirčno podano, Tudi Janko in Peter sta svoji vlogi kar najbolje rešila in krivico bi delali, če ne bi pohvalili še ostalih igralcev, ki nas niso razočarali. S takimi prireditvami si društvo večja ugled med ljudstvom, ki se bo njegovim vabilom vedno rajši odzivalo.

Bilčovs („Lepa Vida“). Morda ste mislili, da nas je zazibal spanec kralja Matjaža, ker se ne oglasimo iz našega društva. Pa kaj še! Naši fantje in dekleta so pridni kot nekdanj. Dne 20. t. m. so nam vprizorili igro „Lepa Vida“ in smo se njihovemu nastopu kar divili. Vsí zaslužijo pohvalo in priznanje. Omenimo naj še kmeta, ki je zamudil vlak, pa mu jih zato naštel. Smejali smo se prav pošteno. G. Avgust Radičnik in njegova 12 letna hčerka sta nam brenkala, da smo imeli veselje. Lepa hvala jima za trud!

Sveče. Izobraževalno društvo „Kočna“ je imelo dne 20. t. m. pri pd. Kezmarju svoj letni občni zbor. Domača soba je bila nabito polna. Zbor so otvorili in zaključili naši pevci s par lepimi pesmimi. Iz odborniških poročil smo posneli, da je bilo društveno življenje v minulemu letu razmerno živahno. Knjižnica je izpopolnjena po književnem daru iz Celovca, tudi blagajna ni docela prazna. Da bomo zamogli društveno življenje še bolj razviti, smo poleg glavnega odbora volili še širši odbor, ki bo deloval v odsekih in sicer v pevskem, dramatičnem, prosvetnem in dekliskem. To vsaj je načrt za novo prosvetno leto in upamo, da ga izvedemo.

GOSPODARSKI VESTNIK

Kmetovanje se ne izplača? Iz tolikih ust čujemo to pritožbo in vse premalo se zavedamo, da ustvarjamo s tem sebi in drugim tako pogubno malodušje. Slabi časi so danes, a še slabši so bili v preteklosti. Korenjaki, naši predniki, so jih prebili, le slabši so izginili. Tudi med nami bodo nekateri podlegli sedanjim neprilikam, vendar gre za to, da bo število teh čim manjše. Ne bi bilo prav buditi pretirane nade, vendar je potreben pogum in potrebna je vera v boljšo bodočnost. Vprašajmo se, ali se je kmetovanje sploh že kedaj izplačalo? Ali ni bil ves naš trud in napor samo zato, da pošteno preživimo sebe in svoje družine? Kdaj je že mogel kmet reči, da ima vsega dovolj in si lahko vsega privoščiti? Blagostanja, kot ga pozna mesto, kmet nikdar ni poznal, z veseljem in poštenjem je znojil svojo zemljo in bil

zadovoljen tudi s skromnim življenjem. Proti pomladi se praznijo v jeseni napolnjene kašče in shrambe, skednji in kleti, kam je izginila vsa ta vrednost? Družina se je preživljala in je pripravljena za novo delo in v tem je plačilo za trud. „Dobre letine mora kmet čakati z obdelanim poljem,“ pravi star slovenski pregovor in lahko ga razširimo: boljših časov, predvsem boljših cen mora čakati kmet z dobro vero, s polno delovno silo in s — polnim hlevom. Bridki časi so danes, to je res, a s tarnanjem in obupovanjem si še nihče na svetu ni pomagal.

Ali je dovoljeno klanje živine doma? Ponekod je razširjeno mnenje, da otežkuje obrtna novela iz minulega leta domače klanje. Proti temu navajamo, da omenjena novela ne prinaša nobenih novih tozadavnih odredb. Klanje doma je pravica kmetov in stoji popolnoma izven obrtnega reda. Sploh je vsaka stranska obrt, ki je upeljana na kmetiji v svrhu pripravljavanja lastnega pridelka, izvzeta iz obrtnega reda. Potrebno je le, da je obrt v notranji zvezi s kmetijo. Če torej številu za klanje namenjenih živali odgovarja obsegu kmetije in če kolje ter izsekava posestnik sam ali eden domačih, se vrši vse to v okvirju izdane postave. Kmetje, ki doma ne bi zapravili mesa vsled oddaljenosti drugih posestev, lahko koljejo tudi v sosednih vaseh.

Iz kmetijske zbornice. Kmetijska zbornica obvešča posestnike sodnijskih okrajev Pliberk, Dobrla vas, Železna Kapla in Velikovec, da je termin za priglašanje poprave gnojničnih jam in hlevov podaljšan do 15. februarja. Podrobna pojasnila dajejo krajni kmetijski načelniki. Posestnikom ostalih okrajev nudi zbornica za popravljavanja v gospodarstvih cement po znižani ceni, t. j. 7 šil. za 100 kg. — Kmetijska zbornica oddaja gozdne mladike po znižani ceni. Opozarja nadalje na svojo zalogo mladih črešenj, katerih saditev toplo priporoča. — Zbornica bo nadalje nagradila kmetijske delavce, ki so na istem posestvu že nad 15 let in še niso bili nagradjeni. Formularje za tozadavne prošnje naj kmetje od zbornice zahtevajo in prošnje vložijo do 1. marca t. l.

Za boljšo rejo krav. Uspešna živinoreja je odvisna v veliki meri od izboljšanja reje plemenskih krav. Če pogledamo živino po naših hlevih in sejnih, vidimo poleg lepih in dobro rejnih volov ponekod čisto le slabo rejene in vse preveč zanemarjene krave. Le redkokje ne zapostavljajo plemenskih krav volom. Za rejo krav se še vse premalo brigamo in pozabljamo, da vprav s tem zaviramo dober napredek naše živinoreje. Že pri krmljenju grešimo, ko namečemo kravam v jasli vse najslabše, dočim dobijo voli najlepše seno in čisto še močna krmila. Zlasti tam, kjer mleko ne gre v denar, se reja krav posebno zanemarija. Slabo rejene krave slabo molzejo, zaostanejo v rasti in pešajo glede plemenske sposobnosti. Zarod od takih krav ni dober, ni lepih telesnih oblik in izdatne mlečnosti. Dobre plemenske krave in dobre molznice si lahko zredimo doma, kakor zredimo tudi lepe vole. Poleg dobre krme je za krave važno gibanje v prostem zraku. Nekoliko dela kravam ne škoduje, naši mali posestniki lahko s pridom uporabljajo krave za delo na polju. Boljše je rediti v hlevu dve lepi kravi, kakor pa pitati nerodnega vola in poleg njega še zanikrno bušo.

Da voda v ceveh pri studencih na pumpo ne zmrzne, zvrtno z nabožcem, ki ga rabimo pri grablah, en meter pod zemljo luknjo v cev. Tako lahko tista voda v pumpi, ki zmrzne po noči, prej odteče. Ko mine čas hudega mraza, pa luknjo zopet zabijemo.

Velikovški trg minulega tedna: Jajca 10—12, kokoši 1.80—2.80, zeljate glave 12—15, pšenica 39, rž 29—30, oves 19, proso 22, ječmen 26—28, koruza 18, ajda 22—23, apno 4.50—5.—, sirovo maslo 2.40—3.20, krompir 10—12, leča 28—30, fižol 28—30. — Živinski trg: Biki 70—85, pitani voli 90—1.—, vprežni voli 80—90, mladi voli 70—80, žive svinje 80—95, klavne krave 60—80, plemenske 70—85, telice 70—80, zaklani prašiči 1.20 do 1.30, plemenski 90—1.—, ovce 55—65, koze 50 do 60, teleta 90—1.— šiling za kg teže.

Voščene sveče, voščene svitke, gorilno olje, kadila, oglje za kačilnice priporoča Siebert, trgovina s svečami. Celovec, Stauderhaus. Nakup odpadkov od sveč. 6

Fantje od 14—16 let povprašujejo po zaposlitvi na kmetijah. Naslovi pri „Kmečki zvezi“.

ZANIMIVOSTI

Pri najvišjih Slovencih.

Rev. G. M. Trunk.

V narodnem oziru smo tam, kjer vse zmrzne. Držimo še nekaj na „kranjsko špraho“, tudi mladina govori slovenski in razume, drugače pa smo — Amerikanci. Prepirov radi narodnosti ni. Poleg Slovanov imamo tu zastopane skoroda vse evropske narodnosti. Mladina sliši v šoli le angleško, pa ji gre težko v glavo pravilnost slovenske govornice. Pride že odraščena Miss k meni in z vso spoštljivostjo pravi: „Boš rekoū na maša.“ You je Ti, toraj „boš“ — Ti boš... in v angleščini pravijo: „say a mass“ — reči mašo, ne brati mašo, pa je toraj zopet — „rekoū maša“ itd. Grem po ulici, pa me vpraša paglavec: „Father, kam pa greš?“ Iz srca se smejim. Bolj za smeh naj omenim, kar sem dobil ravno te dni v nekem tukajšnjem listu o ameriški slovenščini. Glasi se:

Čudna ameriška slovenščina.

Fanny: „Halo, Katy, kako kaj filaš? Pridi sem kaj na jard, da bomo ob fencu kaj potokale.“

Katy: „Jaz filam olrajt. Gilih prihajam iz grocery štora, kjer sem kupila tale besket tomatoes, katere nameravam kenati. Potem sem šla pa še k bučerju po 2 funta porkčapsov, katere bom pripravila z frenčfraid potatoes za večerjo.“

Fanny: „Jaz pa zelo blue filam in sem še vedno ekscajtana.“

Katy: „Wacdemeter?“

Fanny: „Z mojim Johnom imam trubel; najraje bi ga sfajtala, če bi bilo mogoče. Že dva meseca ga prosim, naj mi kupi nov overkot, pa se ta zofa... nič ne kera in nič ne briga. O, šur, sebi pa vse privošči. Letos ima zopet dva berelna možta v bezmentu, da ga bo pozimi žehtal, meni pa še navadne nove zimske suknje ne privošči.“

Katy: „Nevermajnd, Mary! Bo že boljše, kar potrpi.“

Fanny: „Forgadensek, kako moreš kaj takega govoriti, da bo boljše, kdaj?“

Katy: „Kdo nas bo undertaker vozil. — Fanny, ali boš prišla k nam prihodnjo soboto na surprajz party na mojega moža, ko bo 45 let star?“

Fanny: „Šur da pridem, toda sama; Johna ne bo doma, ker ima tri mitenge isti večer.“

Katy: „Vse imam že ređi in poklinano. Frontum je na novo popepran, novi karpēt in nov furničer, to bo veselja! Za prezent bi pa rada Johnu dala lep ristvač, ker revež nima zdaj nobene ure. Seveda bo treba zato kolektati. Ali boš prispevala en kvoder?“

Nekaj za vinske bratce. V madžarskem Kečkemetu se je nedavno vršila tekma, kdo bo popil največ vina. Tekmovalci so sedeli za veliko mizo, sredi lokala pa sta bila dva soda po hektoliter in pol najboljšega vina. Tekmovanje je trajalo štiri ure. Med pitjem so tekmovalci smeli prigrizovati drobno pecivo. Po dveh urah je odpadlo že nekaj tekmovalcev, po štirih jih je ostalo samo še deset — junakov. Zmagovalec, ki je dobil nagrado, je spil skupno v štirih urah 6 in pol litra vina. Vsi tekmovalci skupaj — 45 — so spili 156 litrov. Seve je bilo vino boljše kvalitete, kot se jo dobi običajno pri nas.

Čuden otrok. Iz Sofije poročajo, da je v neki vasi blizu Ruščuka neka kmetica pred novim letom prinesla v tamošnjo bolnišnico 4 mesece starega otroka, ki ima tri roke in tri noge. Tretja roka in tretja noga sta seveda manjši. Otrok je prvorojenec mlade družine in je drugače čisto zdrav in lepo razvit. V bolnišnici bi ga morali zdravniki operirati, vendar dvomijo nad uspehom operacije.

Hiše brez oken. V Chicagu se odprli veletrgovino, ki se od drugih poslopij razlikuje po tem, da nima oken. Za svetlobo v njeni notranjosti skrbijo kombinacije različnih svetilk, za zračenje imajo posebne ventilatorje in posebne naprave tudi za pobiranje prahu. Gradbeniki pravijo o njih, da v njih ni čuti zunanega trušča in da v njih baje tudi ni nobenega prahu. Tudi v Rimu že stoji slično poslopje.

Spet novo orožje. Pariški listi poročajo o novoizumljenih „vojnih žarilnikih“. Žarilnik oddaja svetlobne žarke s preko 2 milijona sveč in ti žarki baje učinkujejo strašno. Pri poizkusu so pomotoma usmerili žarek na neko plesno veselico. Ple-

soči pari so kmalu omamljeni popadali na tla. Novo orožje nameravajo uporabiti proti letalom in tudi proti pehoti.

Kje se je rodil mali? Ameriško letalo je nedavno vozilo nosečnico iz New-Yorka v Kansas City. Ko je letalec pristal, je opazil, da se je med prevozom rodil nov zemljan. Mati se med porodom seve ni mogla baviti z vprašanjem, nad katerim mestom se je mali človek rodil. Tako so morali o malem kričaču zapisati v matriki v rubriki „rojstni kraj“: med nebom in zemljo.

Odkod prihaja „španska hripa“? Znamenit angleški zdravnik trdi, da prihaja takozvana „španska“ iz Kitajske. Bacil, ki prinaša to nalezljivo in tudi lahko nevarno bolezen, živi izključno v blatu Rumene reke. V Evropo ga prenašajo ladje. Rumena reka poplavlja čisto svoje obrežje in pušča na njem mnogo blata. Ko se blato posuši, se začne razkrajati v prah in veter ga odnaša na vse strani, tudi na ladje, ki vozijo v evropska pristanišča. V dokaz navaja, da je 1918, v letu velike poplave kitajske reke, „španska“ posebno divjala po Evropi. Poplave se ponavljajo vsakih 28—30 let, naslednja huda hripa bo torej leta 1946. Nalezljiva bolezen bi se po mnenju angleškega zdravnika dala odpraviti le, če se Rumena reka uredi.

Sloni so napadli vlak. V afriški državi Ungandi je bil odprt promet na novi železniški progi ki so jo zgradili z velikimi težavami in ovirami. Ob otvoritvi pa so prvi potniki doživeli neprijetno presenečenje. Vlak je vozil s polno paro, ko je naenkrat obstal. Na progi je bila zbrana čreda slonov, ki se kljub strelom ni hotela umakniti, marveč se postavila v bran. Lokomotiva je začela puhati oblake pare, sloni pa so dvignili rilce in postali divji. Vlak je moral s potniki nazaj in nato je privozil nov vlak s policisti in strojnicami ter ukrotil uporno čredo slonov.

Najhušji mraz, ki ga prenese življenje. 273 stopinj pod ničlo je temperatura, ob kateri umre brezpogojno vsako življenje, ker prenehajo delovati molekuli, to so mala bitja, ki sestavljajo vsako živo telo. V prostoru s to temperaturo učinkuje n. pr. ledena sveča kakor žareče železo, ki ga vržeš v hladno vodo, baker in svinec postaneta trda kakor jeklo. So male živalice, ki otrpnejo pri temperaturi 268 stopinj pod ničlo, a ogrete spet ožive. Tudi bakterije in glivice plesni prenesejo temperaturo 200 do 250 stopinj brez škode. Mesceni in breze vzhodne Sibirije vztrajajo v temperaturi do 50 stopinj pod ničlo. O človeku je znano, da umre, čim pade njegova telesna temperatura na 25 stopinj nad ničlo. Za kratek čas pa prenese človek tudi še večji mraz.

Z belo smrtjo je dirkal. Dva mlada celovška smučarja sta šla na Plešico. Spotoma se jima je pridružila še večja družba. Ko so se po strmem pobočju vračali domov, sta vozila Celovčana prva. Zgodilo pa se je, da je drugi sprožil snežni plaz, ki je naglo začel drveti v nižino — tik za prvim smučarjem. Ta je opazil smrtno nevarnost in je drvel pred belo smrtjo za žive in mrtve. Plaz je prihajal vedno bliže, končno so se videle iz snega samo še njegove roke. Ostali smučarji so v največji grozi opazovali dirko med človekom in smrtjo, po prvem strahu pa šli takoj na delo in ga po dveurnem koptanju tudi našli živega. Plaz mu je prizadel težke notranje poškodbe in morali so ga prepeljati v bolnišnico.

V boju z volkovi. Iz Rumunije poročajo: Na mali postaji Račajlo služi uradnik, ki se po končani službi vrača domov v nekaj kilometrov oddaljeno vas. Ko je nedavno odpravil večerni vlak, se je vračal z ženo domov. Komaj pa sta stopila nekaj metrov v stran od postaje, ju napade krdelo volkov. Preden se je presenečeni mož zavedel, je drhal napadla ženo in jo tako hudo oklala, da je žena omedlela. Mož je takoj zgrabil z eno roko ženo, z drugo pa udrihal s palico po volkovih, medtem pa se je počasi pomikal nazaj proti postaji. Pol ure se je besno otepal bestij, da je zamogel odpreti postajna vrata in smukniti skozi nje z ženo. Volkovi pa so trdovratno stražili pred vratni in šele ko je na telefonični poziv prišla pomoč od sosednje postaje in so jih stražniki šest ustrelili, je zamogel uradnik z ženo domov.

Vas stoletnih starčkov. V piemontskih gorah v Italiji, ki imajo sicer ostro in viharno podnebje, leži vas Cellio. Pred nekaj tedni je v tej vasi pet starčkov praznovalo stoletnico. Poleg njih živi še 33 starčkov, ki so stari nad 90 let. Starčki so kljub številnim križem telesno in duševno zdravi. Življenje je v teh gorah trdo, vaščani so ubožni, delajo naporno in jedo skromno.